

Vlaanderen zwemt, fietst, loopt!

Vlaanderen zwemt, fietst, loopt!

Sociaalwetenschappelijk onderzoek
naar triatlon en duatlon

Jeroen Scheerder
Elien Claes
Wim Lagae
Erik Thibaut
Steven Vos

© Academia Press
P. Van Duyseplein 8
9000 Gent
Tel. 09 233 80 88 Fax 09 233 14 09
info@academiapress.be www.academiapress.be

Uitgeverij Academia Press maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediodivisie van Uitgeverij Lannoo nv.

Vormgeving: www.intertext.be
Cover: Studio Lannoo
Foto's: Stijn Audooren

Jeroen Scheerder, Elien Claes, Wim Lagae, Erik Thibaut, Steven Vos
Vlaanderen zwemt, fietst, loopt!
Sociaalwetenschappelijk onderzoek naar triatlon en duatlon
Gent, Academia Press, 2016, 272 p.

ISBN 978 90 382 2590 6
D/2016/4804/047
NUR 744

*Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt
door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij.*

Inhoud

VOORWOORD door Hans Vandeweghe	9
HOOFDSTUK 1 Ontstaan, ontwikkeling en omvang van TDM	13
HOOFDSTUK 2 TDM als marketingproduct: een conceptuele verkenning	45
HOOFDSTUK 3 TDM sociaalwetenschappelijk bestudeerd: concept, methode en materiaal	65
HOOFDSTUK 4 Wie, wat, waar, waarom, hoe, ... Het sociale en organisatorische profiel van TDM'ers	89
HOOFDSTUK 5 Drie sporten voor de prijs van één? Uitgaven aan TDM	159
HOOFDSTUK 6 One size doesn't fit all: de segmentatie van TDM'ers	177
HOOFDSTUK 7 De rol van TDM-aanbieders in een veranderend sportlandschap	193

EPILOOG	
Triatlon en multi-atlon varianten: eigentijdse rituelen van uithoudingsvermogen – door Bart Vanreusel	245
NOTEN	251
BIBLIOGRAFIE	259
LEXICALE EN ETYMOLOGISCHE LEMMATA	267
OVER DE AUTEURS	271

*“Swim 2.4 miles! Bike 112 miles! Run 26.2 miles!
Brag for the rest of your life! [...] whoever finishes
first, we’ll call him the Iron Man.”*

U.S. Navy Commander John Collins (1977)

Opgedragen aan alle triatleten, duatleten,
multisporters en recreatleten

VOORWOORD

Liep de hele wereld maar vol triatleten

Ik was een jong freelancertje toen ik in 1985 in Knack een verhaal las van een al even jonge collega over een nieuwe sport, triatlon. Die collega was Dirk Gerlo, van Sporza Radio, zelf een begenadigd uithoudingsatleet en later zelfs voorzitter van een van de grootste triatlonclubs van het land. Samen reden we in de zomer van 1985 naar Almere, naar een Europees kampioenschap van wat toen nog een volledige triatlon heette. Van Ironman- of Challenge-labels was nog geen sprake.

Het was koud, het regende. De Nederlander Rob Barel was de wereldster in onze contreien en hij liep met een shirt ‘Stop zure regen’. We hadden ook goeie Belgen aan de start: Marc Van Looy en Vera Zeitzen, ooit nog Kanaalzwemster. Vera was ik van tevoren gaan opzoeken op training in een groot buitenbad ergens in Boeckenberg. Vera lag heel even op podiumkoers, maar kreeg het aan de darmen. Met het persbusje had ik het fietstraject gevolgd en gezien hoe de recreant Dirk Ruigrok van der Werve – zijn naam zal ik nooit vergeten – zijn lekke band van zijn wiel trok met zijn tanden omdat zijn handen te verkleumd waren. Ik reed na afloop naar huis en schreef een dubbele krantenpagina met als kop ‘De Nieuwe Flandriens’. Triatlon had zich op mijn netvlies gebrand en zou daar nooit meer weggaan.

Twee jaar later was ik ineens medeorganisator van de eerste halve triatlon op het vulkanische eiland Lanzarote. Namens een pr-bureau waar ik toen even voor werkte, mocht ik alle betere Belgen uitnodigen naar Club La Santa. Karel Blondeel, Werner Uytterhaeghe, Fons Hamblok en Didier Volckaert lieten die week een on-

uitwisbare indruk bij mij na. Het waren sympathieke, toegankelijke topatleten, altijd een feest voor een sportjournalist.

Tien jaar later was ik gestopt als volleyballer en had ik een racefiets. Ik probeerde zelf een kwarttriatlon. Vandaag zou ik daar maanden van tevoren tussen 2000 en 2001 moeten voor inschrijven, maar toen ging dat zo: ik keek in de krant in de agenda, zag dat er een triatlon was in Lokeren, reed naar Lokeren en schreef in. Ik was nummer 101. Ik trok mijn pak aan, een surfpak, want iets anders had ik niet, en ik zwom, fietste en liep. Ik werd honderdste en ik was nummer 101 in de einduitslag in de laatste loopronde voorbijgelopen. Hij leek mij terminaal. Ik niet: ik voelde mij nooit méér sportman dan die dag.

In september 1999 stopte ik op de terugweg van Sydney naar huis in Hawaï. Ik zag er Luc Van Lierde zijn tweede Ironman winnen en toen hij op Alii Drive mijn richting uit kwam lopen, hield ik het niet droog. Ik had Luc eerder leren kennen als de ultieme triatleet: bescheiden, vriendelijk, charmant, onzeker soms, maar een kanjer van een sporter. Ik was blij voor hem.

In 2001 stond ik aan de kant van de halve van Brasschaat, samen met Marc Van Looy, de zwemtrainer van Marc Herremans, toen Marc ons voorbijliep, royaal aan de leiding. Honderd meter verder stuikte hij haast letterlijk in elkaar. Het licht was uitgegaan. ‘Dat is triatlon’, zei Van Looy en dat heb ik altijd onthouden. Een jaar later stond ik daar zelf aan de start.

In 2003 was ik weer op Hawaï en zag ik Marc Herremans – toen al in rolstoel – op Alii Drive aankomen. Weer hielden we het niet droog, niemand overigens. Het was ook het jaar van Rutger Beke, die tweede werd. Zijn opa stond na de aankomstlijn en vroeg: ‘Ben je moe, jongen?’ ‘Ja, opa,’ antwoordde Rutger. Een jaar later zat ik in het oog van de dopingstorm die rond Rutger Beke was opgestoken. Ik was heel even de slechte, de non-believer, maar na een bezoek aan het gezin Beke viel het mij weer op: ik geloofde hen aanvankelijk niet echt, en daar waren ze boos om, maar het bleef beschaafd, ingetogen. Toen ik inzag dat hij een vrijspraak verdiende, vielen ze mij net niet in de armen. Liep de hele wereld maar vol met triatleten, dacht ik toen.

Inmiddels had ik zelf een halve achter de rug en vele kwartjes, zoals de immer prachtige Zwintriatlon. Voor elke wedstrijd ging ik ook onze wereldtoppers goeie-

dag zeggen. Als een cafévoetballer die samen met Lionel Messi in de kleedkamer zit, zo sloeg ik in *het parc fermé* een praatje.

In 2011 beleefde ik dan mijn toppunt van hybris: ik zou mij aan een ironman distance wagen, de volledige triatlon. Dat was de schuld van Luc Van Lierde, die inmiddels trainer was en een project op poten had gezet dat Code Roth heette. Ik twijfelde of ik – versleten volleyballer – daar wel moest aan beginnen, maar Luc was nog altijd het even charmante warhoofd die een mens kon laten geloven dat hij bergen kon verzetten.

Ik schreef in en in juli 2011 stond ik aan de start van de Challenge van Roth, waar Luc ooit zijn wereldrecord had gevestigd. Mijn tijden doen er niet toe, maar welke recreant in welke sport kan zeggen dat hij in de wedstrijd is gestart waar twee wereldrecords zijn gevestigd? Eerst Andreas Raelert en daarna Chrissie Wellington scheurden mij in hun tweede fietsronde voorbij. Ik hield er net geen bronchitis aan over en gelukkig maar, want ik moest nog even. Toen ik na dik twaalf uur over de streep liep, was ik de koning te rijk en weer hield ik het niet droog. De grote Luc Van Lierde, die ik twaalf jaar eerder op Hawaï had zien winnen, stond nu naar mij te kijken en was even ontroerd voor mij als ik toen voor hem. Ik bedankte hem.

Triatlon is het minst agressieve en meest eerlijke sportmilieu waarin ik mij ooit als journalist en als recreant heb begeven. Ik wil alle triatleten bedanken: oud en jong, prof en recreant, die ooit naast mij hebben gestaan, die mij ooit hebben ingehaald of de weinigen die ik heb ingehaald. Ik wil hen bedanken voor het gevoel dat ze mij hebben gegeven dat ik een van hen was. Triatlon is geen sport, het is een levenswijze.

Hans Vandeweghe
senior writer *De Morgen*
finisher Roth 2011

1

Ontstaan, ontwikkeling en omvang van TDM¹

Zaterdag 18 februari 1978. Vijftien mannen staan klaar voor een ongewone wedstrijd op het strand van Waikiki, een wijk in de Hawaïaanse hoofdstad Honolulu. Op enkele blaadjes papier staan de spelregels neergekrabbeld van wat van dan af een legendarische race zou worden. De bedoeling is om zo snel mogelijk 3,86 km te zwemmen, 180,2 km te fietsen en een marathon (42,195 km) te lopen. Wie als eerste die verschillende onderdelen afwerkt, zal voortaan als *Ironman* door het leven mogen gaan. Het concept voor de race was een jaar eerder ontstaan naar aanleiding van een geanimeerde conversatie tussen leden van de *Mid-Pacific Road Runners Club* en de *Waikiki Swim Club*.² De discussie ging over welke atleten de fitste zijn: lopers dan wel zwemmers. Aan het gesprek namen nog twee andere personen deel, de Amerikaanse marineofficier John Collins en zijn vrouw Judy. John Collins had in *Sports Illustrated* gelezen dat Eddy Merckx de hoogste zuurstofopname ooit had laten optekenen. Hieruit leidde hij af dat mogelijk niet lopers of zwemmers, maar wel wielrenners als de fitste atleten moesten worden beschouwd. Om uit te maken welke atleten over de beste fysieke conditie beschikken, besliste het gezelschap om een extreme 'fitnessstest' te organiseren. Voor de afstanden lieten ze zich inspireren op drie bestaande races, de *Waikiki Roughwater Swim* (2,4 mijl), de *Around Oahu Bike Race* (112 mijl) en de *Honolulu Marathon* (26,2 mijl). Van de vijftien mannen die op die zaterdag in februari 1978 van start gingen, zouden er twaalf de finish bereiken. Gordon Haller, een taxichauffeur en fitnessadept, won in 11 uur en 46 minuten.³ Hij zou de eerste Ironman worden.

Hoewel de Ironmanwedstrijd een belangrijke rol speelde in de genese van de triatlonsport, was het niet de eerste triatlon⁴ die georganiseerd werd.⁵ Het eerste zwem-fiets-loopevenement dat als een triatlon wordt aangeduid, vond plaats op 25 september 1974 in San Diego, Californië. Het ging om de zogenaamde *Mission Bay Triathlon*.⁶ Die race werd bedacht door het duo Jack Johnstone en Don Shanahan. Beiden waren lid van de San Diego Track Club en waren binnen hun atletiekclub op zoek naar wat variatie voor de looptrainingen.⁷ Voor die eerste triatlonwedstrijd waren er 46 deelnemers, onder wie John en Judy Collins, de medebedenkers en oprichters van de latere Ironman.⁸ Aanvankelijk had Johnstone een duatlonvariant voor ogen, naar analogie met de *David Pain Birthday Biathlon*, waarin eerst gelopen en daarna gezwommen werd. Shanahan stelde echter voor om de biatlon te vervolledigen met een fietsonderdeel.⁹ Voor de benaming 'triathlon' baseerde Johnstone zich op de omschrijving en de spelling van de meerkampen uit de atletieksport, de 'pentathlon', de 'heptathlon' en de 'decathlon'. De eerste moderne triatlon startte met het loopgedeelte (6 mijl), ging verder met het fietsgedeelte (5 mijl) en eindigde met het zwemonderdeel (500 yards). Een klein jaar later, op 27 juli 1975, lanceerden Stan Antrim en Bob Weaver van de Coronado Optimist Club de oudste, nog steeds georganiseerde jaarlijkse triatlon, de *Coronado Optimists Sports Fiesta Triathlon*.¹⁰ Die race begon oorspronkelijk met het fietsonderdeel en eindigde met het looponderdeel. Vandaag ziet de volgorde van de subdisciplines er als volgt uit: een kwart mijl zwemmen in de oceaan, één mijl lopen op het strand en vier mijl fietsen.

De voorlopers van de triatlonsport

De eerste, moderne triatlons uit de jaren 1970 kenden echter voorgangers. Hoewel er geen directe link is met de latere, Californische variant, werden er al tijdens de zogenaamde *Roaring Twenties* en de daaropvolgende *Turbulent Thirties* combinatiewedstrijden georganiseerd. Daarin werd zowel gezwommen, gefietst als gelopen.¹¹ De jaren twintig en dertig van de vorige eeuw worden in de westerse cultuur ook aangeduid als *the age of endurance fads*¹², of een periode waarin aan beide kanten van de Atlantische Oceaan tal van fysieke uithoudingsexploten en -manifestaties het licht zagen. De bedoeling was om records neer te zetten, spektakel te verzorgen en geld te verdienen.¹³ Combinaties van uithoudingssporten kwamen ook voor, al ging het hier niet noodzakelijk om records, spektakel en/of geld. Zo vonden op diverse locaties in Frankrijk, bijvoorbeeld in Joinville-le-Pont, La Rochelle, Marseille, Meulan, Nogent-sur-Marne, Poissy en Villennes-sur-Seine, zogenaamde '*trois sports*'-

Figuur 1.1 Lidkaart van de Société des trois sports, uitgereikt aan René Tatqué in 1927.
Bron: Senecaut (s.a.).

evenementen plaats.¹⁴ Voor de wedstrijdaccommodatie werden rivieren, kanalen, havens, parken en/of atletiekpistes uitgekozen. De volgorde van de subdisciplines varieerde. Je kon zowel fietsend, lopend als zwemmend starten dan wel finishen. Er bleken toen ook verenigingen te bestaan waarin de beoefening van de ‘trois sports’ centraal stond, getuige de lidkaart van een zekere René Tatqué uit Perpignan anno 1927 (zie Figuur 1.1).

Het is opvallend dat de triatlonsport al volop beoefend werd lang voordat er sprake was van (inter)nationale organisatiestructuren. In andere sporten, denken we maar aan turnen, wielrennen, roeien, atletiek en voetbal, vond de bovenlokale institutionalisering veel sneller plaats. De Franse voorloper van de triatlonsport kunnen we met andere woorden als een lokale variant beschouwen die niet tot een internationale sportvorm uitgroeide. Uit beschikbaar film- en fotomateriaal blijkt echter dat de ‘trois sports’-evenementen heel wat geïnteresseerden wisten te bekoren, zowel sportievelingen als kijklustigen.¹⁵ Wel zien we uitsluitend mannelijke deelnemers,

zowel jonge als iets minder jonge. Zo staat op een van de foto's de 57-jarige Henri Desgrange¹⁶, die na de zwemproef en onder het wakende oog van een scheidsrechter via een trapladdertje uit de Seine klautert, geholpen wordt en zich vervolgens richting finish lijkt te begeven, weliswaar niet zonder eerst nog zijn (loop)schoenen aan te trekken die verderop in een stapel andere schoenen op de steiger liggen.¹⁷ Alle deelnemers dragen een borstnummer en worden nauwlettend door officials aan de zijkant in het oog gehouden. Blijkbaar ging het om een soort kampioenschap, weliswaar met relatief korte fiets-, loop- en zwemafstanden.

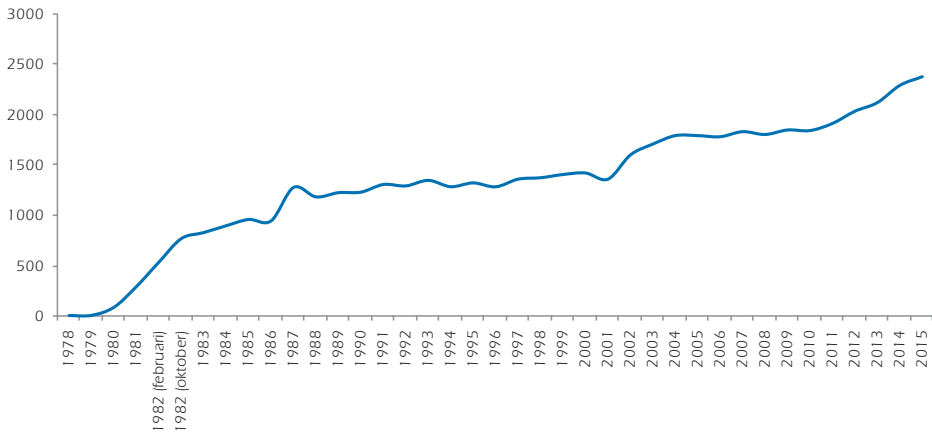
Fun, Fitness, Freedom & Fusion

De moderne triatlonsport ontstond dus in het hippe, extravagante en non-conformistische Californië van de eerste helft van de jaren 1970. Van een *'French connection'* leek echter geen sprake te zijn. De Franse *'trois sports'*-evenementen uit voornamelijk de eerste helft van de vorige eeuw kunnen we eerder als een lokale, populaire en jaarlijks terugkerende dorps traditie bestempelen dan als een elitaire of extreme uithoudingsproef.¹⁸ De Californische variant, daarentegen, is juist wel een doorgedreven en excentrieke, sterk afwijkende sportvorm die door een vrij selecte, lees atypische, groep van participanten beoefend wordt. Daarbij worden aspecten van fitness, in het bijzonder uithouding, gecombineerd met elementen uit de surfcultuur. Net als windsurfen, skateboarden, rollerbladen, BMX, beachvolley, mountainbiken en frisbee, kunnen we triatlon een *Californian sport* noemen. Californische sporten worden gekenmerkt door *'fun'*, *'fitness'* en *'freedom'*. Met andere woorden, ze combineren op een ongedwongen en plezierige manier fitheid en avontuurlijkheid. Net als andere Californische sporten was triatlon oorspronkelijk een informeel gestructureerde sport die in een niet-conventioneel kader werd beoefend. De triatlonpioniers hielden van uitdaging en sportten buiten clubverband in een natuurlijke omgeving in plaats van in een eerder artificiële sportsetting.¹⁹ De Californische sporten, maar ook hun latere varianten, zoals kitesurfen, snowboarden, bossaball en parkoeren, stemmen zeer goed overeen met wat de Franse sportsocioloog Alain Loret (1995) in zijn treffende analyse van de veranderende sport- en beweegcultuur van de tweede helft van de vorige eeuw als de *génération glisse* aanduidde. Typisch voor die zogenaamde 'glijgeneratie' is een stijlbreuk met de traditionele, conventionele sport. In plaats van rationalisatie, standaardisatie en institutionalisering, primeren hier waarden als beleving, beheersing en zelfbeschikking. In hun glijden, maar ook klimmen, rijden, springen, vallen en zweven zijn

glijssporters op zoek naar kicks, controle en vrijheid. Bovendien waren de Verenigde Staten vanaf de jaren 1960 volop in de ban van de eerste loopsportgolf.²⁰ Aan de basis van die *running boom* lagen nieuwe inzichten in de gezondheidseffecten van aerobe bewegingsvormen. Het was de periode waarin stratenlopen en stadsmarathons als paddenstoelen uit de grond rezen en waarin fitness- en loopgoeroes als Kenneth Cooper (°1931), James Fixx (1932-1984) en George Sheehan (1918-1993) hun bestsellers schreven.²¹ Surfend op de trendy beat- en beachcultuur van de Amerikaanse westkust enerzijds en geïnspireerd door de fitness- en gezondheidsrage die in de vs volop van kracht was anderzijds, kon een opkomende uithoudingssport als triatlon goed gedijen. Met de komst van de Ironman zou triatlon zich bovendien vanaf het prille begin van andere uithoudingssporten onderscheiden door drie extreme bestaande sportvormen te combineren. Die combinatie kunnen we als een ‘eclectische’²² creatie beschouwen en in die zin als een typische expressie van een postmoderne beweegvorm.²³ Naast *‘fun’*, *‘fitness’* en *‘freedom’*, is triatlon bijgevolg ook gebaseerd op *‘fusion’*, een samensmelting van bestaande sporten tot een nieuwe sportstijl. Net als fitness en loopsport is triatlon een Amerikaans exportproduct dat in sterke mate de idealen van de *American Dream* belichaamt, dat succes individueel maakbaar is. Hét triatlonicoon is natuurlijk de Ironman van Hawaï. Die fascineert en inspireert. Bij de eerste edities van de moeder der triatlons ging het nog om minder dan honderd pioniers. In 1982 bereikten al meer dan vijfhonderd triatleten de aankomst, een aantal dat daarna lineair zou toenemen (Figuur 1.2). In 2015 finishten in Kailua-Kona net iets minder dan 2400 atleten.

Op weg naar institutionalisering en mondialisering

Na de conceptvorming in de jaren 1970 van de vorige eeuw volgde triatlon het voorbeeld van de loopsport en maakte het de trans-Atlantische oversteek richting West- en Noord-Europa. Daar werd deze nieuwe sportvorm gretig ontvangen en ontstond een eerste triatlongolf. Vanaf dan ging het immers snel in het sportificatieproces van het triatlon. In het begin van de jaren 1980 werden op het Europese grondgebied in België, Duitsland, Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk de eerste moderne triatlons georganiseerd. De eerste Europese Ironman ging van start in Den Haag in 1981, een jaar later gevolgd door de Ironman van Nice. Vanaf 1982 vonden ook in België triatlons plaats, denken we maar aan de kwarttriatlon van Kachtem en de halve triatlon van Brasschaat. Opvallend is dat gemeenten het voortouw namen. Van triatlonclubs was op dat ogenblik immers nog geen

Figuur 1.2 Evolutie van het aantal finishers van de Ironman van Hawaï, 1978-2015.

Bron: eigen verwerking op basis van https://nl.wikipedia.org/wiki/Ironman_Hawa%C3%AF en <http://eu.ironman.com/#axzz3wVLXk9HL>.

sprake. Spoedig werden echter de eerste clubs en federaties opgericht. Medio jaren 1980 had een aantal West- en Noord-Europese landen al een nationale triatlonfederatie, inclusief België. Ook de installatie van de *European Triathlon Union* (ETU) was dan al een feit. De eerste kampioenschappen volgden, zowel op nationaal als op continentaal niveau. Die institutionalisering van de triatlon sport, zowel op Amerikaanse, Europese als Australische bodem, liep quasi parallel met de mediativering van de sport. Een sportblad als *Sports Illustrated*, maar ook tv-zenders zoals de AVRO in Nederland en de BRT in Vlaanderen besteedden aandacht aan het triatlonfenomeen. Institutionalisering en mediativering gingen hand in hand.

Vanaf de tweede helft van de jaren 1980 mondialiseerde de triatlon sport. In 1985 werd al de *International Ultra Triathlon Association* (IUTA) opgericht en vier jaar later zag de *International Triathlon Union* (ITU) het levenslicht. Ondanks verwoede pogingen van de toenmalige *Union Internationale de Pentathlon Moderne & de Biathlon* (UIPMB) om naast pentatlon²⁴ en biatlon ook een multisport als triatlon mee in haar rangen op te nemen, ging de triatlongemeenschap voor een eigen internationale identiteit. Dat legde haar geen windeieren, want in 1994 erkende het IOC het triatlon als een olympische sport en vanaf 2000 verscheen triatlon dan ook als een volwaardige sport op het olympische programma. De internationalisering van de triatlon sport ging echter gepaard met commercialisering. Symbool daarvoor

stond de overname van de Ironman van Hawaï door de *World Triathlon Corporation* (WTC). Vanaf dan was ‘Ironman’ een gedeponeerd merk, inclusief organisatie- en mediarechten. In het Belgische triatlon werd in de jaren 1990 een aantal prof-teams opgestart, waaronder het *Lion Triatlon Team*, het *Lipton Ice Tea Triatlon Team* en het *Rider Triatlon Team*. Met zijn overwinning in de Ironman van Hawaï zette Luc Van Lierde de Belgische triatlonsport bovendien op de wereldkaart. Medio jaren 1990 verenigden in Vlaanderen de triatlon- en de duatlonfederatie zich tot de *Vlaamse Triatlon & Duatlon Liga* (VTDL) en het daaropvolgende decennium brak een aantal Vlaamse duatleten internationaal door.

Het is opvallend hoe snel de institutionalisering van triatlon plaatsvond. In iets meer dan twee decennia tijd groeide triatlon uit van een typische *freebootersport* tot een internationale sport met een olympisch statuut. Dit bevestigt de stelling van de sporthistoricus Allan Guttmann²⁵ dat Californische sporten een transitieproces ondergaan van *spontaneous play* naar een *institutionalized sports contest*, of met andere woorden van een spontaan spel naar een gereguleerde wedstrijdsport. Net als triatlon verwierven immers ook beachvolley, BMX, mountainbiken, wind-/kitesurfen²⁶ en recent nog ultimate frisbee een olympische status. Bovendien slaagde triatlon erin om in een relatief korte tijdspanne na de oprichting van een internationale koepel tot olympische sport door te stoten. In Tabel 1.1 geven we voor de naoorlogse periode per sporttak een overzicht van het oprichtingsjaar van de internationale federatie enerzijds en van het jaar waarin de sport op het olympische programma verscheen anderzijds. Voor de olympische sporttakken die geen afzonderlijke koepelfederatie oprichtten, maar deel zijn gaan uitmaken van een grotere, reeds bestaande internationale federatie, geven we ook het jaartal weer waarin voor die sporten voor het eerst wereldkampioenschappen georganiseerd werden. Indien van toepassing, nemen we ook het jaartal op waarin een sport (voor de eerste keer) als demonstratiesport op de Spelen geprogrammeerd stond. Wanneer we geen rekening houden met de wintersporten en de sporttakken die niet over een eigen internationale koepel beschikken, dan blijkt triatlon de sport te zijn die na de oprichting van een internationale koepelfederatie het snelst een olympisch statuut wist te verkrijgen.²⁷ Het tijdsinterval voor triatlon bedroeg ‘slechts’ elf jaar.²⁸ De reden waarom we sporttakken zonder een eigen internationale koepel hier niet in rekening brengen, heeft te maken met het feit dat die sporten hun olympisch statuut vermoedelijk dankzij het lidmaatschap van een grotere, reeds olympische sportkoepel (op een kortere termijn) konden bemachtigen. We kunnen ons afvragen of triatlon (nog) sneller op de Olympische Spelen geprogrammeerd zou geweest zijn indien het deel

Tabel 1.1 *Overzicht van sporttakken naar oprichting van de internationale koepel en eerste olympische programmatie, post-WOII-periode.*

sporttak	internationale federatie	afkorting	jaar oprichting/jaar eerste WK	jaar eerste olympische pro- grammatie (jaar eerste maal demonstratie- sport op olympische Spelen)	verschil in jaren tussen oprich- ting internationale koepel/eerste WK en olympische programmatie
biatlon	Union Internationale de Pentathlon Moderne	UIPM ²⁹	1948/1958	1960	2
snowboarden	Fédération Internationale de Ski	FIS	1924/1996 ³⁰	1998	2
slopestyle	Fédération Internationale de Ski	FIS	1924/2011	2014	3
freestyleskiën	Fédération Internationale de Ski	FIS	1924/1986	1992 (1988)	6
mountainbiken	Union Cycliste Internationale	UCI	1900/1990	1996	6
rodelen	Fédération Internationale de Luge de Course	FIL	1957	1964	7
beachvolley	Fédération Internationale de Volleyball	FIVB	1947/1987	1996	9
windsurfen	International Sailing Federation	ISAF	1907/1974	1984 (1984) ³¹	10
synchroonzwemmen	Fédération Internationale de Natation	FINA	1908/1973	1984	11
triatlon	International Triathlon Union	ITU	1989	2000	11
judo	International Judo Federation	IJF	1951	1964	13
BMX	Union Cycliste Internationale	UCI	1900/1993	2008	15
shorttrack	International Skating Union	ISU	1892/1976	1992 (1988)	16
volleybal	Fédération Internationale de Volleyball	FIVB	1947	1964	17
ritmische gymnastiek	Fédération Internationale de Gymnastique	FIG	1881/1963	1984	21
slalomvaren (kano)	International Canoe Federation	ICF	1946	1972	26
taekwondo	World Taekwondo Federation	WTF	1973	2000	27
curling	World Curling Federation	WCF	1966	1998 (1988)	32
trampolinespringen	Fédération Internationale de Gymnastique	FIG	1881/1964	2000	36
softbal	International Softball Federation	ISF	1952	1996	44
honkbal	International Baseball Federation	IBAF	1938	1992	54
badminton	Badminton World Federation	BWF	1934	1992 (1972)	58
tafeltennis	International Table Tennis Federation	ITTF	1926	1988	62

Bron: eigen verwerking op basis van www.olympic.org en respectieve websites van de internationale sportfederaties.